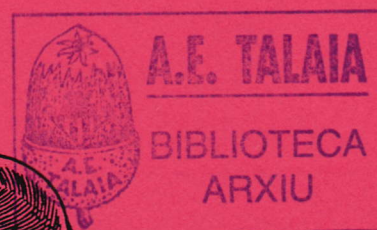

XXVII SORTIDA
"CONEGUEM CATALUNYA"
SECCIÓ DE CULTURA
A. E. TALAIA

SOBREPUNY
4 de juny de 1995

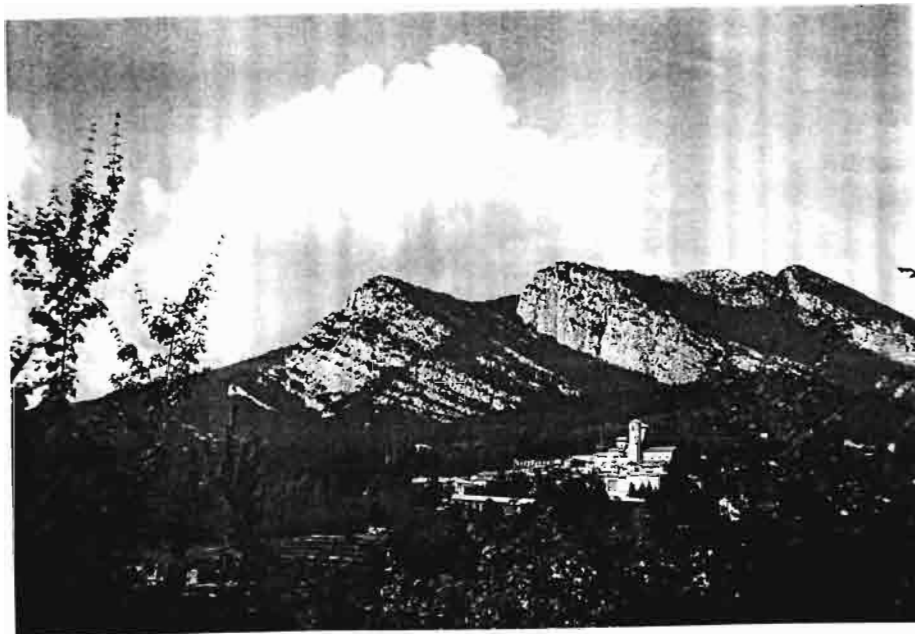
SALUTACIO

El Berguedà és una de les comarques catalanes que més van patir els devastadors incendis de l'estiu passat, fins i tot ara fa uns dies un llamp va caure sobre Queralt, que és un dels llocs que tenim previst de visitar.

La comarca, però, continua essent una de les més interessants des del punt de vista paisatgístic i excursionista. A la part alta hi ha reunits en poc espai una sèrie de llocs que formen part de les millors excursions que mai hem fet. El Pedraforca, Catllaràs, Ensija, Peguera, Picancel, la part sud del Cadí. Moixerò, Tossa d'Alp, etc. el pre-Pirineu en la seva màxima esplendor.

Sobrepuny és un cim molt ben situat geogràficament; constitueix la primera gran elevació que ens trobem camí del Pirineu axial. Situats a dalt i mirant cap al sud no hi ha res que ens tapi la visió fins a Montserrat. I als nostres peus el Berguedà, el Bages, l'Anoia ... Tot un espectacle!

Si a més tenim present que cap al nord podem veure tot un espectacle muntanyós i cap a l'oest la singular figura del Pedraforca, estarem d'acord que aquesta és una fita que no podia faltar per aquells que com nosaltres volem conèixer Catalunya.

La serra de Picamill, d'espectacular morfologia, és el conjunt orogràfic que junt amb el Catllaràs, dreçat a tramuntana, formen el massís més important íntegrament situat a l'alta conca del Llobregat. Més a prop, el poble de Vilada, vitalitza el paisatge.

EL BERGUEDA

El petit món constituït pel Berguedà, que amb justícia pren el nom dels seus primers habitants coneguts, els berguistants, i de la seva capital, Berga, respon de fet a una realitat d'un constant i complex interès paisatgístic, històric i humà. Aquesta geografia s'organitza fonamentalment al voltant del curs alt del Llobregat: la muntanya, els desnivells, la varietat i la riquesa en són fets característics. Al nord, els grans contraforts del Pirineu -les serres de Moixeró i Cadí-, són l'origen de la primera font de riquesa de la regió, l'aigua; l'emplaçament de Berga, a la zona central, marca el punt d'inflexió de l'orografia, on la muntanya s'obre a unes ondulacions més aprofitades a l'activitat humana; a la zona sud ja és fàcil de reconèixer la transició als plans del Bages. Morfològicament aquest sector de la Catalunya interior és constituït sobre l'ànima fluvial del primer Llobregat, que neix a Castellar de n'Hug. Al nord, el del Pirineu separa la capçalera del Llobregat de les del Segre -a la Cerdanya i l'Alt Urgell- i el Rigard, de la conca del Ter- al Ripollès. En el que es presenta com una autèntica subcomarca, l'Alt Berguedà, el país presenta un aspecte decididament muntanyós, d'una grandiositat i fragositat impressionants. Al punt més alt, les serres de Cadí i Moixeró, amb els massissos del Puigllançada i Comabona s'allargassen cap al sud en una sèrie de contraforts muntanyosos entre els quals s'alcen el Pedraforca i, encara més al sud, els Rasos de Peguera.

Les muntanyes es deturen de cop, verticalment, a l'altura de Berga, i cap al sud, cap al Bages, comença el Baix Berguedà: una plana suau ondulada, solcada de rieres i torrents voltats de fèrtils terres de conreu, on, ben al contrari que al nord, s'escampa un enfilall de masies. El Llobregat, travessant la plana pel bell mig, concentra la indústria de la comarca.

Actualment la comarca, una de les que presenta més atractius de tot el país s'orienta cap al sector dels serveis, especialment el turisme per al qual disposa d'una infraestructura excel·lent.

Zones naturals

El Parc Natural del Cadí-Moixeró, al sector septentrional, té un extraordinari interès geològic i botànic.

El parc comprèn els vessants berguedans de les serres de Cadí i Moixeró, el massís de Puigllançada, el coll de Pal, la vall de Grèixer, l'alta vall del Bastareny, la zona de Gresolet, les fonts del Llobregat, i el magnífic massís del Pedraforca, símbol i orgull del Berguedà.

La zona de la Quar va de la vall de Merdançol i la serra de Picancel, amb el pic de Salga Aguda, a la serra de Campdeparets i el serrat de Sant Isidre, de N a S, i des del Llobregat fins a la riera de Merlès, d'O a E, les Goles de les Heures de la Quar. Inclou el santuari de la Quar, la vall de la Portella i Sant Quirze de Pedret.

Una altra zona de gran bellesa i interès és la que va de la serra d'Ensija als

Rasos de Peguera i que inclou, a més, la serra de Queralt, que domina Berga i on s'alça el santuari de Queralt. Prop de Berga, i dins el terme de Castellar del Riu, es troba el pla de Campllong amb el celebrat Pi de les Tres Branques. A l'est, sota el Puigllançada i fins el Margançol, s'estén la zona de la serra de Catllaràs, que també comprèn la vall de Lillet, la serra de Puig Lluent, el puig de Faig-i-branca fins a les envistes de Sant Jaume de Frontanyà, la serra de Falgars, amb el santuari, i els sectors de les Roques del Castell, a Castell de l'Areny i del castell de Roset a la serra de Picamill.

A la zona meridional del Berguedà, les muntanyes donen pas als camps de conreu. Una plana suau i ben treballada, travessada pel Llobregat amb tota l'activitat industrial que comporta, s'allargassa fins a les terres del Bages i el Solsonès. La població de Viver i Serrateix constitueix un esplèndid mirador del Pre-pirineu, al nord.

Pujant al Sobrepuny. El Pedraforca i la serralada del Cadí sobresortint d'un mar de núvols.

FAUNA

És la pròpia de les comarques pre-pirinenques. El senglar hi és present en les emboscades altes comes dels cims capdavaners.

L'embardissament dels boscos i la despoblació rural, ha permès la proliferació de tota mena de mamífers.

S'hi han localitzat els animals següents: l'ós pirinenc (extingit), llop (extingit), senglar, teixó caní, teixó porquí, gat mesquer, fagina, gorja blanca, guilla, llúdria, llebre, conill, mostella, taüp, esquirol, rata de bosc, isard (molt rar) i l'eriçó.

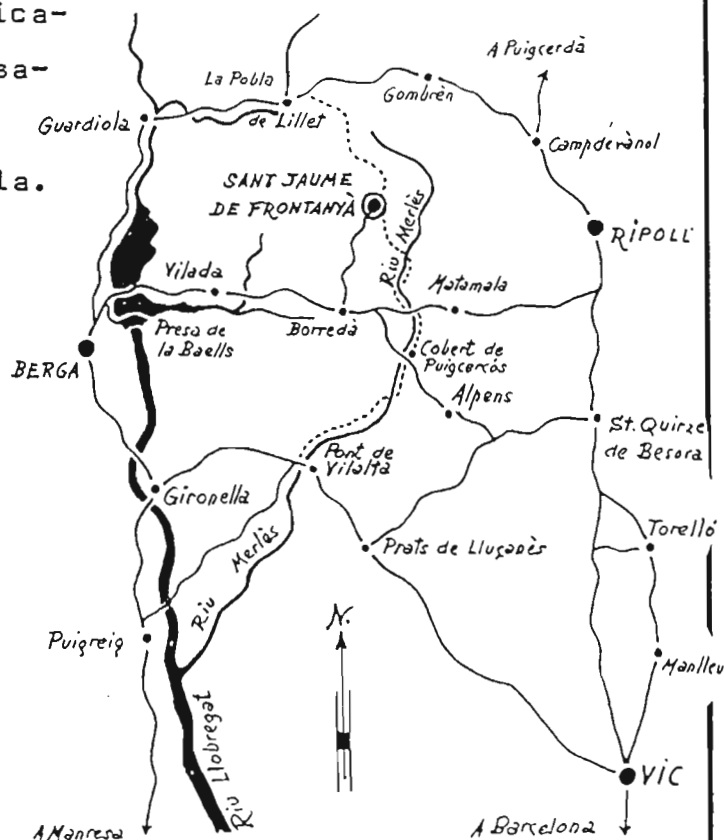
La diversitat d'ocells que volen i prolifereix és extensíssima. Cal destacar: l'àliga, duc, corb, esparver, mussol, gamarús, garça, òliba, tord, gaig, merla, tudó ...

La fauna fluvial és molt limitada. Només barbs i bagres que poden arribar als quaranta centímetres de llargària. Granotes i gripaus són abundants en tot el llarg dels rius. Hi ha també algunes espècies de serps anfibies i la salamandra s'observa en indrets d'aigua pura i transparent, immòbil mostrant el seu colorit.

Els rèptils són especialment abundants en els indrets solellosos i poc freqüentats. Tots són inofensius, llevat de l'escurçó, la picada del qual sol proporcionar desagradables conseqüències, no tan greus com la dita popular senyala.

L'esquirol és el mamífer més abundant en les pinedes que arrelen en la vall del Merlès. És un animal simpàtic que moltes vegades s'escapa de les perdigonades dels caçadors gràcies a llur lleugeresa i vivacitat.

VEGETACIÓ

Per la seva vegetació, la plana del Baix Berguedà és encara una terra mediterrània que en estat natural seria coberta d'alzinars de carrasca. La relativa abundància de les pluges fa, però, que el bosc submediterrani de pinassa (Pinus nigra) i de roures de fulla petita principalment (Quercus cerrioides) ocupi extensions importants a les obagues i a les fondalades.

Una gran part del bosc primitiu del Baix Berguedà, sobretot dels alzinars de la plana, ha estat destruïda i transformada en camps de conreu. A les terres desforestades incultes, el sòl acostuma a ésser cobert per una pastura seca de fenàs de marge i jonça (Brachypodio-Aphyllanthetum) que forma una catifa d'herba força contínua.

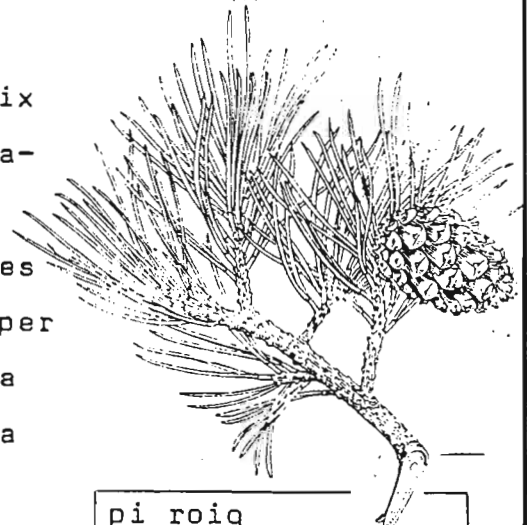
La pineda de pi blanc (Pinus halepensis) amb brolla de romaní com a sotabosc, al Berguedà s'infiltra tímidament pels solells més arrecerats i no puja gaire més amunt de Montclar.

A través d'una estreta banda de bosc submediterrani de pinassa amb roures de fulla petita, important, per exemple a la Quar, sovint amb vegetació mediterrània d'alzinar als solells, hom passa, en entrar a l'Alt Berguedà, a l'estatge submediterrani del roure martinenc (Quercus pubescens).

La pineda de pi roig presideix el paisatge submediterrani de la part baixa de l'estatge montà en una gran part del vessant meridional dels Pirineus que en estat natural ocuparia al Berguedà una gran extensió compresa entre els 900 i 1300 metres.

El sotabosc d'aquesta pineda hi descobrim espècies tan notables com el fenàs boscà (Brachypodium sylvaticum), la fetgera (Anemone hepatica), el marxívol (Helleborus foetidus), l'espunyidera vernal (Gallium vernal), la pri-

.../...

pi roig
(Pinus sylvestris)

Seslèria
(Sesleria
coerulea)

.../...

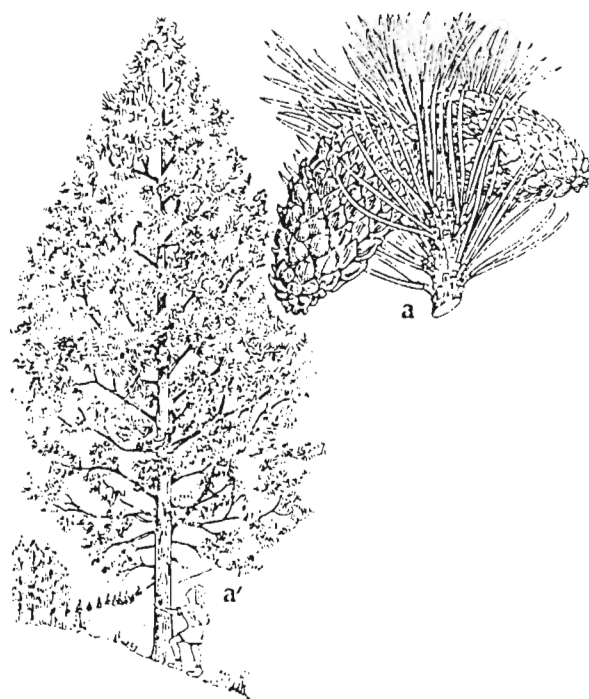
mula vera(Primula veris ssp. columnae), diverses violes(Viola alba, Viola sylvatica), la betònica(Stachys officinalis), etc.

Sovint a les pinedes secundàries de pi roig el sotabosc correspon amplíssimament a la seslèria(Sesleria coerulea ssp. calcareae), gramínea de fulla relativament ampla que té el seu òptim a l'Europa central i que encara és molt freqüent a la part calcàrea dels Pirineus. També hi resulten prou abundants l'espigol pirinenc(Levandula angustifolia var. pyrenaica), un petit càrex(Carex humilis) i l'antil·lis de muntanya(Anthyllis montana).

A la part alta de l'estatge montà, entre els 1300m i 1600m, hi trobem principalment pi roig i faig, l'arbre de la muntanya humida que ací ocupa una petita extensió de terreny, però que encara fa

bosc a les obagues frescals del massís de Catllaràs fins a Queralt i Gresolet.

La vegetació subalpina que s'hi fa, per damunt dels 1600m té com a element principal i característic el bosc de pi negre(Pinus mugo ssp. uncinata). El nom li prové de la fusta més fosca que no pas la dels altres pins, no pas de l'escorça, més aviat grisa. Les seves fulles, curtes i verdes, fan aplevats prou densos que recorden una brotxa; les pinyes petites, ofereixen una assimetria marcadíssima, amb els escudets de la banda que mira el sol molt marcats. Molt sovint el sotabosc herbaci està format per l'ussona(Festuca scoparia) i seslèria(Sesleria coerulea ssp. calcareae). El matollar de neret

Branquilló i pinyes de pi negre
(a) aspecte general de l'arbre
(b) (Pinus mugo ssp. uncinata)

Flor de neu
(Leontopodium alpinum)

.../...

Altimira o corona de rei
(Saxifraga longifolia)

.../...

(Rhododendron ferrugineum), tan típic de la muntanya subalpina silícia, és rar al Berguedà, on hi ha massa calç. En canvi, el ginebró (Juniperus communis ssp. alpina), indiferent a la calç, pot ésser freqüent a les clarianes de la pineda.

La flora de l'alta muntanya del Berguedà comprèn moltes espècies notables, entre elles l'edelweiss (Leontopodium alpinum), que hi és extremament rar. Atès el baix nivell de civisme del nostre poble, aquesta espècie es troba en aquest moment en vies d'extinció total. Convé que tothom compregui que tallar ni tan sols un bri d'aquesta planta és un acte que mereix la reprovació de tots els excursionistes autèntics i dels amics de la muntanya que desitgen que el patrimoni natural de la nostra terra es conservi per a les generacions vinents.

Pujant cap al coll del Tei trobem a les fissures de les roques calcàries la comunitat d'altimira i d'orella d'ós (Saxifraga-Ramondetum myconii), sens dubte un dels poblements rupestres més vistents de les nostres muntanyes. I això perquè tant l'altimira o corona de rei (Saxifraga longifolia), com l'orella d'ós (Ramonda myconii) són dues plantes esplèndides. La primera fa unes rosetes basals de fulles estretes i testes, aplicades contra la roca, com una gran borla capgirada, fins que al cap d'uns quants metres de créixer emet una sorprenent tija florífera, de mig metre i més, carregada de flors blanques; la segona disposa de fulles blanques però aspres, també aplicades i molt peludes -d'on li ve el nom popular- i d'unes magnífiques flors liloses llargament pedunculades. Aquesta comunitat té òptim a les parts altes i calcàries de l'estatge montà pirinenc.

Orella d'ós
(Ramonda myconi)

BERGA

Es la capital i centre motor del Berguedà, la ciutat s'extén al peu de la serra de Queralt, presidida pel santuari del mateix nom, en un indret panoràmic. La ciutat, originada als peus de l'antic castell de Berga, forma un característic nucli antic de carrers estrets i costeruts, El carrer Major, artèria comercial i social arriba a la plaça de Sant Pere, de recent modelació, cor de la ciutat. Molt a la vora es troben el call jueu i la plaça del doctor Saló amb el mural de la Patum. Més enllà la ciutat es transforma en amples carrers i avingudes on destaquen el Parc del Lledó i la plaça de Catalunya, amb els relleus de la història de Catalunya esculpida en pedra, el passeig de la Pau i el de la Indústria, centre firal de la ciutat.

El folklore i les festes populars

Berga és una ciutat que conserva moltvives les tradicions folklòriques ancestrals. Entre aquestes, la que té més importància i renom és, sens dubte, la **Patum**.

La Patum de Brega consisteix en una representació sacro-històrico-popular a través d'uns personatges mítics i simbòlics que salten i dansen al so pregon d'un tabal, acompanyats d'una música enardidora, d'un gran esclat de coets, i d'una intensa participació del poble.

Els orígens de la Patum sabem de cert que es desenvoluparen a l'entron de la processó de la diada del Corpus, coma conjunt d'entremesos i figures en què hom volia enaltir plàsticament el triomf del sagrament, com succeïa en moltes poblacions de Catlunya. En el cas de Berga, però, aquests elements prengueren cos i se'n consolidà el costum; reberen el nom general de la Bulla (al·lusió a l'alegria sorollosa i el bullici que s'hi crea) i més tard el de Patum, per semblança del so del tabal: pa-tum, pa-tum.

Sembla que cal situar-ne els inicis a mitjan segle XIV.

El significat de la Patum no és fàcil de definir. Només es pot afirmar que traspua constantment la personificació de la lluita entre el Bé i el Mal. O, com diu l'historiador mossèn Armengou: "No és un representació sacra, ni una dansa popular, ni exclusivament una festa de carrer bulliciosa i primitiva. Però, per altra banda, és tot això i encara mé coses".

Es una festa difícil de comprendre per a qui no l'ha viscuda, però un observador atent que amb bona voluntat procuri aproximar-se a l'esperit de Berga en copsarà certament l'aire de misteri que l'envolta i entendrà que tot el que passa al seu entorn té un sentit; la dansa, la música, el foc, esl xiulets, els crits de vagos dirigits als músics i la mateixa plaça on es fa la festa en són elements tan imprescindibles que si en desaparegués un, tan sols, ja no seria ben bé la Patum.

Les comparses i elements principals de la Patum són els egüents: Els turcs i cavallets, també anomenats, antigament, moros i cabretes, personatges representatius dels sarraïns invasors i dels guerrers d'Oliba Cabreta que van ajudar a consolidar la conquesta del Berguedà. Les maces fan una escenificació força elemental de la lluita dels àngels contra els dimonis. La guita, anomenada abans mulaguita, mulafera i mulassa. Hom creu que és un dels personatges més antics de la Patum, i potser el més representatiu. Es una figura de mal classificar. L'àliga és el símbol més distingit de la Patum. Cenyit el cap amb la corona ducal (havia portat la comtal i la reial), ens parla de l'alliberament de l'antiga vila que , 1393, passà del domini feudal de Joana d'Aragó, comtessa de Foix, al domini reial de Joan I de Catalunya-Aragó. Els gegants no són un element exclusiu de Berga, i llur incorporació a la festa sembla que es va iniciar al segle XVII, bé que la dels gegants nous data del 1891. Els

nans vells i els nans nous, apareguts respectivament a mitjan segle XIX i l'any 1888, poden representar la gent del poble que s'incorpora a la mitologia tradicional. Els plens representen l'orgia infernal d'uns diables plens de foc -d'ací deriva el nom de plens- que salten al so pregon del tabal i als acords d'una música enardidora. El tabal és un element imprescindible de la Patum, l'herald i l'acompanyament de la festa. El tirabol és la dansa amb la qual el poble s'esplaia amplament al mig de la plaça, barrejat amb totes les comparses, que evolucionen plegades sense cap ordre. Les tandes de tirabol conclouen la celebració de la festa.

Actualment la festa es desenvolupa entre el dimecres de Corpus i la festa següent, d'acord amb el programa següent: Dimecres de Corpus, al migdia el tabalet i els quatre gegants acompanyats de música, fan la tradicional passada pels carrers, convidant el poble a la festa. Al vespre el tabal, les maces, les guites i els gegants surten de la plaça de Sant Pere i fan els salts corresponents pels carrers i les places de la ciutat i davant de la casa de les autoritats locals. En aquesta passada solen participar també l'alcalde i la corporació municipal. Dijous de Corpus, celebració de l'ofici a l'església parroquial de Sant Pere, amb assistència de les autoritats, administradors i comparsa de la Patum. Acabat l'ofici, hi ha Patum de lluïment a la plaça de Sant Pere. Al vespre, Patum completa, a la mateixa plaça. Divendres de Corpus, al matí, passada de les comparses de la Patum infantil pels carrers. Després de l'ofici, al qual assisteixen novament les autoritats, els assistents són obsequiats amb els tradicionals rams i panells. A continuació, a la plaça de Sant Pere Patum infantil de lluïment. Dissabte de Corpus, al matí, ofici, igual que el divendres. Cap al tard, salts de Patum, igual que el dimecres, davant els domicilis dels administradors, i per les places de la població. Diumenge de Corpus, tot igual que el dijous.

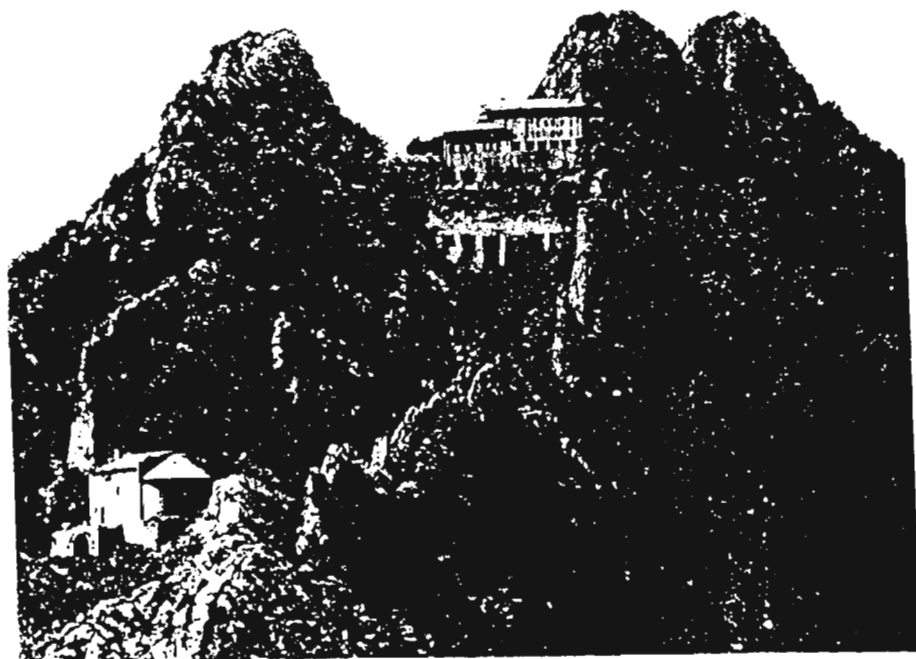

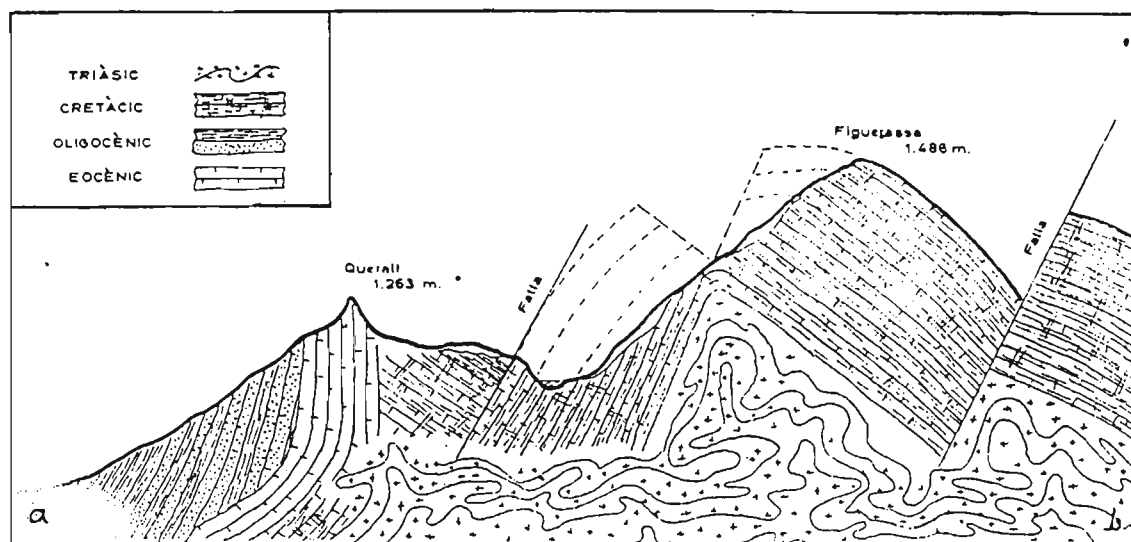
EL SANTUARI DE QUERALT

El santuari de Queralt o de Santa Maria de Queralt, accessible en automòbil a través d'una carretera tortuosa i estreta, és situat al mateix cim de la serra de Queralt, al NW del nucli urbà de Berga, dins l'antic municipi de la Valldan.

El 1386 un mercader bergadà, dit Francesc Garreta, féu construir el santuari primitiu; al segle XVII fou objecte d'una restauració completa i més tard hom hi construï un hostal. Centre d'una important devoció comarcana, depengué administrativament de la parròquia de Sant Pere de Madrona, del terme de la Valldan. Prop del santuari hom convertí en capella també la cova on la tradició situa la trobada de la imatge. Aquesta fou coronada canònicament l'any 1916, i amb aquest motiu hom emprengué també una restauració completa de la capella de la cova. L'església actual patí moltes dissorts en les guerres civils del segle XIX i sobretot en la de 1936-39, durant la qual desaparegué el retaule de l'altar major, una obra barroca notabilíssima destinada a emmarcar amb la seva grandesa la diminuta imatge de Maria. Després de la guerra hom féu un retaule nou, inaugurat el 1964. L'any 1975 va restar acabat el nou campanar i el 25 d'abril hom beneí les campanes.

Al santuari de Queralt és venerada una imatge de la Mare de Déu. És de les que en diem "trobades" per haver estat trobada per un pas-

Tall geològic amb l'estratigrafia, de Sud a Nord.

El punt a correspon al Qm. 3/4 de la carretera de Sant Llorenç de Morunys.

.../...

tor enmig de fets prodigiosos. La llegenda que el poble ha conservat en tota la seva puresa primigènia se'ns presenta aureolada de miracles i narracions que són més enllà de la veritat i de la mentida, més enllà de la crítica històrica i que s'escapa a tota comprovació. En forma resumida ve a dir que fou trobada pel bover de la masia de Vilaformiu, a qui se li havia escapat, cingles amunt, un bou de la vacada. Corregué a empaitar-lo, i quan el trobà, el veié agenollat davant una diminuta imatge mig amagada en una esquerda de la roca. Se l'emportà a la masia, però, en arribar-hi, li havia desaparegut de la caputxa on se l'havia ficada. L'endemà torna a trobar-la al mateix lloc de la muntanya, i es repeteix el fet del dia abans. I així mateix un altre dia, fins que decideixen de pujar-hi la bona gent de Vilaformiu, acompanyats del pastor, i, tal com aquest els deia, van trobar la imatge de la Mare de Déu que els sonreïa a l'ombra d'un cirerer boscà florit abans de temps. Amb aquesta troballa prodigiosa comença el culte de Santa Maria de Queralt.

Es tracta d'una talla de fusta policromada de 53 cms d'alçada que alguns creuen pertanyent a l'escola tolosana. La Mare de Déu seu damunt el setial, amb forma de banc llis. El cap és molt gros, i hi han estat dibuixades unes faccions molt marcades i fins exagerades, si bé tots els detalls són bonics i adequats. El coll és gros, ample i molt sut. Porta una túnica amb l'escot del coll rodó. Té un cos menut, amb el pit molt estret, evidentment desproporcionat, sobretot tenint-ne

.../...

.../...

en compte el cap. Amb la ma esquerra sosté el Fill, dempeus damunt el seu genoll es querre.

El Fill té una figura completament deformada, sense proporcions. La cara és gairebé grotesca, amb un front molt baix, uns ulls esparverats, un nas llarg i una boca encongida. Amb la ma esquerra sosté el llibre i amb els dos dits de la ma dreta beneeix.

Com tantes imatges, tampoc aquesta no pogué evitar algunes mutilacions. La més important és que li fou serrada la corona original que duia i hom li col·locà un

cargol al cap, a fi de poder-hi acoblar una altra corona, evidentment menys d'acord amb l'estil de la imatge.

Pel que hem apuntat, ja es pot deduir que la imatge, més que no pas el mèrit artístic, té valor per l'antigüetat, tot i que, atesos la forma i l'estil, la manera com té col·locat el Fill i la solució que hom ha donat al dibuix dels plecs, ens podriem preguntar sobre l'autenticitat d'aquesta imatge com a romànica. Sigui com vulgui, es tracta d'una obra que creiem no anterior al segle XIV. Aquesta imatge, l'any 1916, amb motiu de la seva coronació canònica, fou restaurada per Dionís Renard.

L'etimologia del mot "Queralt" és un compost del substantiu quer i l'adjectiu alt, i vol dir muntanya alta. L'arrel quer, d'origen celta, basc o hebreu, segons diversos autors, la trobem assíduament en la toponímia del país i sempre amb la mateixa significació de muntanya, puig, pujol, turó: Querot, Querós, la Quar, la Quera, Querforadat, etc.

GOIGS

A LA MARAVILLOSA IMATGE

DE MARIA SANTÍSSIMA DE QUERALT,

VENERADA EN SON TEMPLE Y MONTANYA SOBRE LA REAL VILA DE BERGA.

Celestial Emperadora
del cel y terra aclamada:
Verge de Queralt sagrada,
sia nostra protectora.

Vostra Imatge celestial
es lo nort de la salut,
abont tot lo mon acut
per alivio de son mal;
despres que va ser trovada,
per prenda del cel se adora:
Verge de Queralt sagrada,
sia nostra protectora.

Un bou, soberana Estrella,
vos adorá y descubri
en un arbre que flori
per celestial maravella;
joya del cel enviada
la fé mes pia os honora:
Verge de Queralt sagrada,
sia nostra protectora.

A vostra hermosa presencia
quedá lo bou humiliat,
sent de son amo buscat,
ab cuydado y diligencia;

y trobá sens ser buscada
la prenda que al cel millora:
Verge de Queralt sagrada,
sia nostra protectora.

En trobarvos, Verge pura,
luego os oferi lo cor,
estimant lo gran tresor
que li doná sa ventura;
y quedá Berga ilustrada
ab Vos, Soberana Aurora:
Verge de Queralt sagrada,
sia nostra protectora.

Ab carinyo y afició
tot lo poble va acudir,
à eixa costa va venir
ab devota professó:
sentvos luego fabricada
una hermita en queus adora:
Verge de Queralt sagrada,
sia nostra protectora.

Las maravellas que obrau
lo mon tenen admirat,
dau pluja en la sequedat
y de tots los ma's curau;

persó sou Vos aclamada
de tots mals remediadora:
Verge de Queralt sagrada,
sia nostra protectora.

Lo sol se veu trasmutar
las mes voltas, à eixa hermita
puja la gent queus incita
à habèrlas de remediar;
y la professó admirada
plora ab ternura, ó Senyora:
Verge de Queralt sagrada,
sia nostra protectora.

De llangosta' y pestilencia
la comarca deslliuráreu,
à Berga salut donáreu
sols ab la vostra presencia;
De ella seréu venerada
per única defensora:
Verge de Queralt sagrada,
sia nostra protectora.

Celestial emperadora
del cel y terra aclamada:
Verge de Queralt sagrada,
sia nostra protectora.

✠. Ora pro-nobis sancta Dei Genitrix.

✠. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMUS.

Concede nos famulos tuos, quæsumus Domine Deus, perpetua mentis, et corporis sanitate gaudere, et gloriosæ Beatæ Mariæ semper Virginis intercessione à præsentis liberari tristitia, et æterna perfrui lætitia. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

L'ascensor inclinat que hi facilita l'accés estarà dos mesos sense funcionar

Un llamp provoca destrosses importants al santuari de Queralt

Redacció
BARCELONA

La caiguda d'un llamp va provocar dimecres destrosses a les instal·lacions del santuari de Nostra Senyora de Queralt, al terme municipal de Berga.

La cova i fins i tot l'interior del santuari van patir desperfectes per un valor de nou milions de pessetes. La important tempesta elèctrica va descarregar nombrosos llamps a la muntanya de Queralt i a la zona dels Rasos de Peguera, amb la mala fortuna que un d'ells va caure en el santuari.

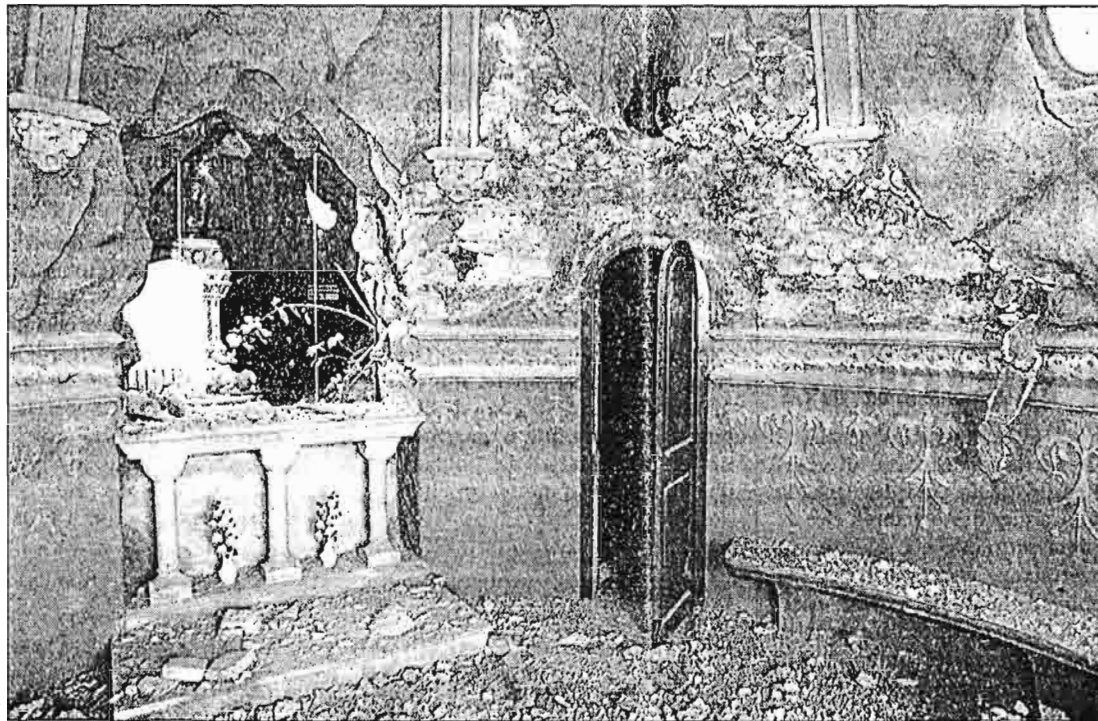
Dos mesos sense ascensor

Fonts municipals han informat que una part de la cova va quedar destrossada i també la instal·lació elèctrica. A causa d'aquest fet, Nostra Senyora de Queralt no disposarà, durant almenys dos mesos, de l'ascensor inclinat que permetia accedir més còmodament al santuari. També la instal·lació telefònica va quedar afectada, i ahir dijous encara no havia pogut ser reparada.

Els desperfectes han estat valorats en 9 milions de pessetes

Tota la il·luminació exterior del centre religiós va quedar igualment malmesa, i es van registrar desperfectes de diversa consideració en un radi de fins a 600 metres entorn del santuari.

Nostra Senyora de Queralt, situat a 900 metres d'altitud i a pocs quilòmetres de l'Eix del Llobregat, és un dels recursos turístics més importants de la comarca del Berguedà, a causa del seu contingut cultural i històric i de la bellesa del paisatge, a banda de ser tot un símbol de Berga.

La descàrrega va provocar diversos danys a les dependències i serveis del santuari

CASTELL DE L'ARENY

El terme municipal de Castell de l'Areny (24,56 Km²) s'estén als vessants meridionals de la Serra de Catllaràs, des del cim de puig LLuent (1768 m), al límit amb la Pobla de Lillet, el qual domina les valls de la Clusa i de la riera de Vilada, que aflueixen unides al Margançol ja dins el terme de Vilada. El divideix en dos sectors l'aspra i encinglerada serra de les Roques del Castell i al sector més meridional s'aixaca el puig Cubell (1114 m). Els cingles de Malanyeu, entre les serres del Catllaràs i de Picamill el separen, a ponent, del terme de la Nou de Berguedà, i un sector de la riera de Vilada fa de límit, al sud-est, amb els de Borredà i Vilada. El caràcter muntanyós del territori dificulta les comunicacions i només s'hi accedeix per una carretera que surt de la de Berga a Ripoll prop del poble de Vilada.

El minicipi és format pels pobles i les antigues parròquies de Castell de l'Areny i Sant Romà de la Clusa i pel veïnats de l Ribera del Castell, de Vilella i Sant Ramon, a més de masies esparses, avui pràcticament deshabitades.

El poble de Castell de l'Areny es troba a 953 m d'alçada, arredossat als encinglerats pentals de les Roques del Castell, que formen una aresta entre les valls de la Clusa i de Vilada o Camprubí. Una vintena de cases s'agrupen entorn l'església parroquial de Sant Vicenç, d'origen romànic però molt modificada al llarg del temps; conserva una notable porta d'entrada amb aplicacions de ferro forjat dels segles XI i XII, i corona l'edifici un campanar de torre quadrat. Tot el conjunt es troba en bon estat de conservació. El nucli elevat de Castell de l'Areny serveix, actualment, de centre de colònies d'estiu i també d'hostal.

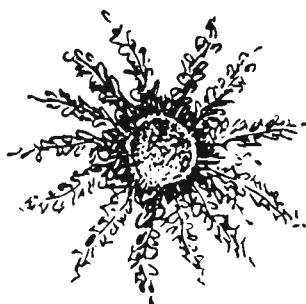
LA NOU DE BERGUEDA

El terme municipal de la Nou (25,00 Km²) es troba al NE de Berga i a l'esquerra del Llobregat, riu que el separa del terme de Guardiola; limita, a més, amb Cercs a l'SW i W, amb Vilada al SE i E, amb Castell de l'Areny a l'E i amb Sant Julià de Cerdanyola (que actualment forma part del municipi de Guardiola) al N. El territori, força accidentat, puja del de la vall del Llobregat, a l'W, fins al **Roc de Fullaracs** (1667 m alt.), i més al S, el **pic de Sobrepuny** (1631 m); pel sector meridional torna a baixar per la vall de Vilada. Es drenat per una sèrie de torrents que aflueixen al Llobregat per l'esquerra, com el **torrent de la Nou** i la **riera de Malanyeu**.

El poble de la Nou de Berguedà, es troba a 876 m d'altitud, en una vall afluent del Llobregat voltada altes muntanyes: el **puig del Reu**, **les Rovires**, **Sobrepuny**, **la Baga Negra**, **Tastanós** i **la costa de Viladomat**. El formen unes poques cases, més o menys centrades per l'església parroquial de Sant Martí, i unes quantes masies.

L'edifici més notable del terme és l'església parroquial de Sant Martí, consagrada el 20 de febrer de l'any 1195 pel bisbe Bernard d'Urgell. Edificada sobre una altra de més antiga, de l'època de la repoblació, està formada per una nau central única, coberta amb volta lleugerament apuntada, que finalitza en una capçalera trilobada. Tot l'edifici està aixecat amb els típics carreus rectangulars del romànic català; la porta orientada al nord, apareix centrada en el mur oposat a l'absis i consta de tres arcs en degradació; a sobre hi ha una finestra de doble esqueixada. El campanar afegit entre els segles XVII i XVIII, és una massissa torre quadrada, situada al costat est de la nau, amb quatre finestres de mig punt. De l'època medieval se'n conserven tres lipsanoteques (capses de fusta o de pedra que contenien relíquies i l'acta de consagració de l'església), trobades dessota l'altar major, la porta ferrada romànica de l'edifici i algunes esteles funeràries discoïdals, procedents del cementiri que envoltava l'església.

Prop del poble de la Nou, vers migdia, s'alça el santuari de Lurda de la Nou, erigit en 1880-85, per iniciativa d'un sacerdot de la Nou - mossèn Antoni Comellas, incansable propagador del culte de la Mare de Déu de Lurda-, sobre una petita capella que havia fundat el 1878 amb una imatge procedent de Pau. Hi aporten els seus donatius molts devots de la Nou i de tota la comarca. És un edifici neoclassicitzant, sobre un penyal destacat, d'una certa grandiositat; a continuació de la nau central hi ha la sagristia, en forma de llanterna, coberta per una petita cúpula. Té també capelles laterals. Sota el penyal hi ha una cova i fonts amb piscines, conjunt fet a imitació del santuari de Lorda de Bigorra. Al costat del temple hi ha la casa del capellà custodi, amb cel·les al pis superior per acollir famílies, i a continuació una casa de colònies amb capacitat per a 65 persones. Ha estat hi és encara un centre important de visites i pelegrinatges.

DESCRIPCIÓ DE L'ITINERARI VILADA-EL SOBREPUNY-LA NOU DE BERGUEDÀ

(L'autocar ens deixa en el trencall de pista que anant de Vilada al Castell de l'Areny, ens surt per l'esquerra, poc abans de travessar la riera de la Clusa, en direcció a Castell de l'Areny).

00 h 00 m Inici de l'itinerari a peu. Enfilem pista amunt havent deixat al darrere nostre la riera de la Clusa. Aquesta riera neix al Pla del Catllaràs i aboca el seu cabal perenne al riu Merdançol, dessota mateix de Vilada. A banda i banda de pista veiem algun mas solitari.

00 h 45 m Arribem a una pista transversal ascendent. Girem a la dreta i continuem pujant. Magnífica panoràmica sobre la dita riera de la Clusa. Al fons, el poblet de Castell de l'Areny, on han anat els que han optat per l'excursió turística amb autocar.

Una estona després passem pel magnífic **grau de l'Escaell**. La pista cada vegada s'enlaira més per damunt de l'engorjat o **Goles de la Clusa**. A la dreta, pregonesa de la **fageda de la Clusa**, entre Castell de l'Areny i el bonic indret de Sant Romà de la Clusa, que queda (malauradament) lluny de la nostra vista.

01 h 30 m Passat el pas més estret de les Goles de la Clusa, i sempre per pista pujadora i enlairada, arribem finalment en una zona d'esbarjo, prop d'un casalot d'informació, El Clot.

Arribats a aquesta magnífica esplanada, i deixant l'ample pista per on fins ara havia transcorregut el nostre itinerari, empenem el camí per un senderó que ens surt per l'esquerra, oposat a la direcció del Clot, i que ens mena molt aviat al costat de la **font de l'Avet**.

El camí transcorre ara una bona estona sempre ascendint per entre el bosc, magnífic, d'alzines, roures i avets. Travessem un parell de collets per sobre els 1300 m alt i després de franquejar un parell de tancats amb filferada, arribem a un pla des d'on comencem a tressar cap a la part superior del cim del **Sobrepuny**, a 1656 m. alt.

03 h 00 m **Cim del Sobrepuny**. Punt geodèsic de primer ordre i balconada abocada sobre una gran part de Catalunya. Des d'aquest punt es domina a pleret tot el terme de La Nou de Berguedà. Amplia visió a 360°. Veiem la descripció que ens fa en Josep Rota i Serra, dins la "Guia del Berguedà".

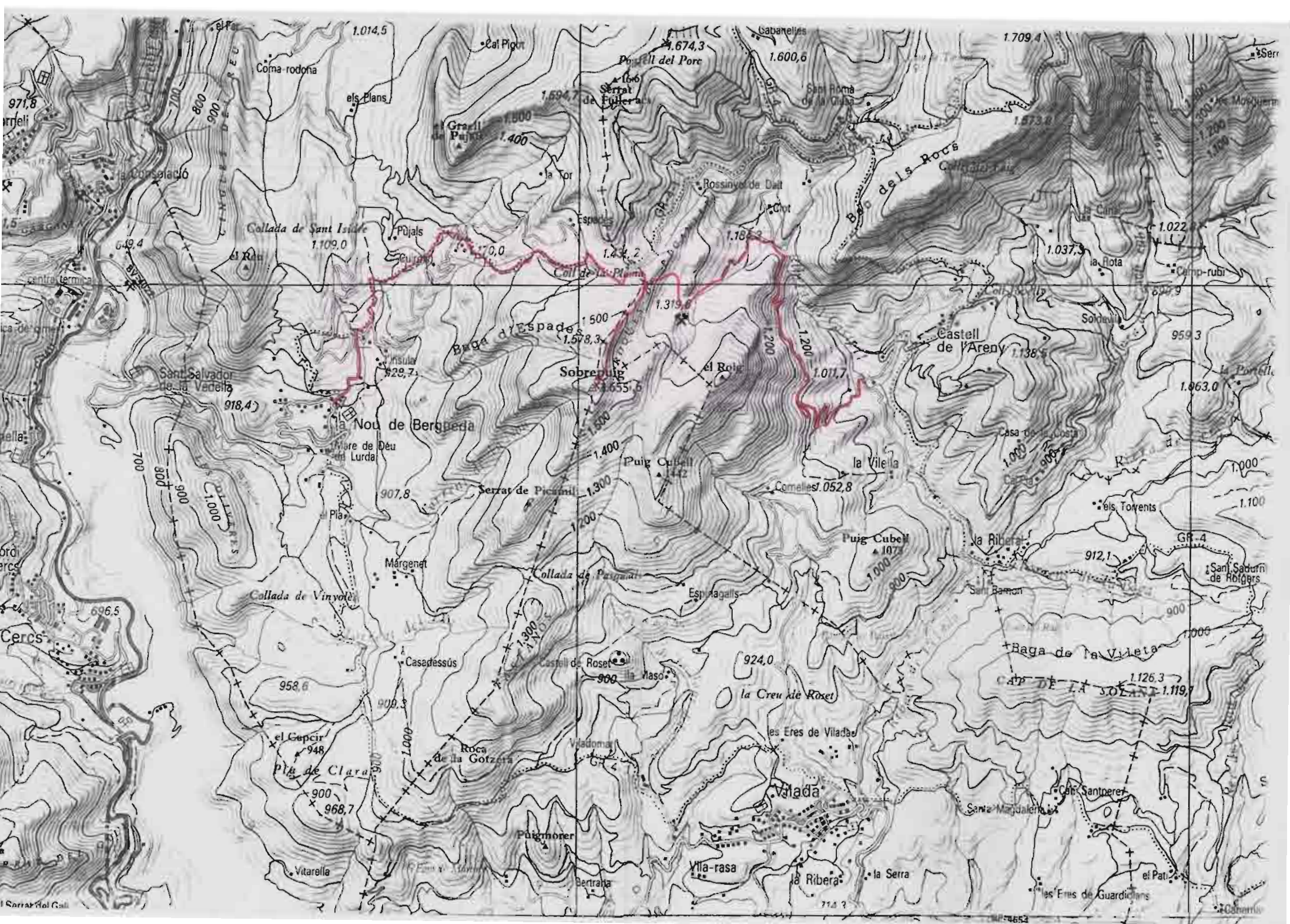
Començant pel nord-est es divisa el **Puigmal**, la depressió del **Ripollès** i les muntanyes que el separen de la **Garrotxa**: el **Taga**, el **Cabrerès**, el **Far**. Girant cap al sud-est s'aixeca el **Montseny**, guardià d'**Osona**; la vista es perd cap al **Maresme**. Ja al sud, emergeixen **Sant Llorenç del Munt** i **Montserrat**. En unes condicions òptimes es podria arribar a albirar la **Mediterrània**.

A mesura que es gira vers l'oest la panoràmica es va reduint començant per les morreres característiques de Capolat, Espunyola, Coforb, continuant en gradació ascendent per Queralt, Rasos de Peguera, coll de Fumanya al fons del qual treu el nas el **Verd, Ensija**, serra de **Maçaners** per acabar sobre l'esplèndid i majestuós **Pedraforca**. A sol ponent el **Cadí: canal Baridana, Comabona**; a tramuntana la serra de la **Moixa, Pendís, Moixerò, Penyes altes, la Tossa, Puigllençada** per cloure el cercle amb el **Puigmal**; altra volta. Darrera aquesta serralada de muntanyes que formen el cul de sac del Berguedà, avui travessat pel túnel del **Moixerò**, hi puntegen els cims del **Pirineu andorrà**, de la **Cerdanya** i el **Capcir**.

- 03 h 30 m Després d'haver-nos concedit un descans de 30 m, sortim del cim del Sobrepuny, per la carena, en direcció Nord. Tot seguit el camí baixa decididament. Davant nostre comencem a veure tota una vall. Arribem a un coll molt marcat. Continuem en la mateixa direcció que portàvem. Baixem. El camí, després, planeja uns minuts.
- 03 h 40 m En una bifurcació agafem el camí de l'esquerra. El camí va seguint una carena baixant lleugerament entre el bosc. La vegetació és molt abundant. Visió del Pedraforca i panoràmica general de la muntanya.
- 03 h 50 m Som a sobre la cova del Teixidor. Balconada amb magnífica panoràmica del Pedraforca.
- 04 h 07 m Corriol a l'esquerra, que desestimem.
- 04 h 09 m Cruïlla de camins, agafem la branca esquerra, seguint senyals de GR. Girem a la dreta seguint una drecera i deixant la pista.
- 04 h 15 m Coll entremig del bosc. Seguim en direcció a l'esquerra.
- 04 h 20 m Davant nostre un monòlit espectacular amb una bandera a dalt.
- Passem pel costat del monòlit, del qual ens separa una barrancada.
- 04 h 30 m Replà al front d'un impressionant monòlit. A l'esquerra tenim una casa enrunada (les Agudes).
- Seguim cap a la dreta deixant una de les Agulles (les Agudes) a l'esquerra. Passem entre les dues Agulles, la del darrere té la bandera a dalt. Aquesta és més petita i la deixem a l'esquerra. Tot i que tenim un pas barrat seguirem per aquest camí abandonant el GR.
- Deixant l'última Agulla (o Aguda) hi ha una bifurcació de camins. Agafem el que baixa.
- Camí molt erosionat. Davant nostre, al turó de davant, veiem una casa.
- Desemboquem al final d'una pista on hi ha restes de troncs tallats i una bàscula per pesar la fusta.
- 04 h 35 m Retrobem senyals de GR molt ben pintades en un revolt de la pista. Girem a l'esquerra.

- 04 h 40 m Passem pel costat d'una roca llisa. El camí és molt baixador.
- Passem molt a frec del meandre d'una riera per un pas bastant terrós i després planegem.
- Arribem a una pista, seguim en sentit descendent, cap a la dreta. En un revolt molt marcat de la pista entrelluquem proper el poble de la Nou de Bergueda.
- Deixem la pista en el mateix revolt i seguim els senyals del GR. S'arriba a una zona pedregosa que anem superant baixant per diferents graonades. La pedra és molt trencada.
- 04 h 45 m Clapa del bosc, el caminet planeja cap a l'esquerra. Uns metres més enllà el camí es torna a fer baixador. A la dreta tenim un camí que baixa. Nosaltres continuem pel que planeja. El bosc s'esclarissa bastant, es veuen bastants roures. Davant nostre ens queda el poble proper i el que sobresurt més és el santuari de Lurdes. El camí comença a baixar per zona pedregosa.
- Arribem al fons d'una riera. Continuem per un camí que va fins a una casa que ens queda al davant. Veiem un pas barrat de GR i seguim per aquest camí deixant doncs el GR. Passem per un bosquet de roures i ens adrecem cap a la casa.
- 04 h 55 m Arribem a una pista. Deixem la casa a la dreta. Travessem l'era i les palleres. Seguim per unes feixes bastant abandonades. Seguim al cap de poc un camí que baixa de la masia fins que arribem a un altre que va baixant suaument pel costat de roures i alzines.
- 05 h 00 m Per corriol baixador molt bonic anem a parar a un torrent abundós. Travessem el riuet per una palanca metàl·lica. Pugem per un corriol amb graons de pedra.
- 05 h 02 m Arribem a una masia. Agafem un camí a la dreta, entre pedres i alguna alzina. Anem pujant fins arribar a una pista asfaltada que passa pel davant de la masia esmentada. Agafem aquesta pista asfaltada, cap a l'esquerra, baixant. Davant ja veiem el poblet de La Nou amb el seu campanar de la parròquia de Sant Martí i el santuari de Lurdes.
- 05 h 05 m La pista fa un revolt davant mateix del que deu ser un abocador municipal. Som a sota mateix del revolt proper a l'abocador. Girem en direcció a uns xiprers.
- Arribem a les primeres cases del poble de La Nou i així donem per acabada la descripció d'aquest itinerari.

BIBLIOGRAFIA

ARMENGOU, Josep, 1971, El Santuari de la Mare de Déu de Queralt. Ed. Montblanc.

FOLCH I GUILLEM, Ramon, 1981, La Vegetació dels Països Catalans. Ed. Ketres.

VILADES, Ramon, 1985, Guia del Berguedà. Ambit de Recerques del Berguedà.

VINYETA, Ramon. EL CATLLARAS. Santuari de Falgars, Sant Jaume de Frontanya, Castell de l'Areny, La Nou de Berguedà, Sant Julià de Cerdanyola, Malanyeu. Ed. Foto-Sport. Torelló.

Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Vol. 2. Fundació Enciclopedia Catalana. 1981.

Butlletí Marxa de Regularitat de Catalunya, 1995, C.E. Els Blaus.

Full de turisme del Berguedà.

Diari AVUI, 2.6.95, pàg.22.

Cartografia: La Clusa-Pic-en-cel. Atles Muntanyenc, 30/Matamala.

AQUEST DOSSIER HA ESTAT CONFECCIONAT PER LA SECCIO DE CULTURA
DE L'A.E. TALAIA

Vilanova i la Geltrú, 4 de juny de 1995

En conveni amb:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social

AJUNTAMENT DE
VILANOVA I LA GELTRÚ

